

Directieverslag behorende bij Jaarrekening 2023 [Stichting Verslavingskunde Nederland](#)

Terugblik 2023

Voor Verslavingskunde Nederland was 2023 een jaar van een aantal grote gebeurtenissen. De belangrijkste was de bestuurswissel in oktober, waarbij een aantal founding fathers het Bestuur en in een aantal gevallen ook de organisatie verlieten. Ons netwerk werd tegelijkertijd uitgebreid met twee nieuwe partijen, waarvan één reeds als partner betrokken was maar een stap naar voren heeft gezet in 2023 door toe te treden als kernlid. Verder werd voor het eerst na de oprichting een Netwerkdag georganiseerd voor alle bij ons aangesloten instellingen en kennisinstituten (oftwel: alle kernleden en alle partners). We brachten weer twee zeer succesvolle webinars tot stand. En we organiseerden onze jaarlijkse Landelijke Dag op een nieuwe locatie in het midden van het land: Antropia in Driebergen. Ook startte een bestuurlijke werkgroep op verzoek van het Bestuur met de analyse van een nieuwe contributiesystematiek vanaf 2024.

2023 was tevens het afsluitende jaar voor een aantal inhoudelijke trajecten. Zo werd het Project Rookvrije Zorg afgesloten, dat Verslavingskunde Nederland sinds 2019 onder de vlag van het Nationaal Preventie Akkoord uitvoerde, en liepen ook een aantal projecten op het thema Problematisch Alcoholgebruik af, eveneens in het kader van het Nationaal Preventie Akkoord. In het verlengde daarvan hebben we ingezet op het organiseren van meer structurele financiering van activiteiten op dit laatste onderwerp, middels het aanvragen van een instellingssubsidie bij het ministerie van VWS. Dit deden we als Stichting Verslavingskunde Nederland zelfstandig én als partner binnen het Samenwerkingsverband Vroegsignalering Alcoholproblematiek. In het kader van genoemd Samenwerkingsverband organiseerden we in 2023 tevens het eerste succesvolle landelijke Alcoholcongres.

Verslavingskunde Nederland is door haar landelijk karakter met name ingericht op digitaal ontmoeten. De vaste ontmoetingen van zowel bestuur als programmalijsen en andere meer ad hoc gremia, zijn primair digitaal van karakter. Het bureau van Verslavingskunde Nederland heeft sinds 2020 geen vast kantoor meer en werkt eveneens met name digitaal. Eenmaal per maand treft het team elkaar op het kantoor van onze brancheorganisatie de Nederlandse GGz. Toch zagen we in 2023 dat de frequentie van live ontmoetingen weer toeneemt. Zowel de interne bijeenkomsten als ook bijeenkomsten georganiseerd door externe partijen, waar leden van Verslavingskunde Nederland in participeren, zijn weer meer en meer op locatie. De balans verschuift hiermee enigszins ten opzichte van 2022, doch het karakter van Verslavingskunde Nederland maakt een primair digitale werkomgeving nog steeds het meest passend. Professionals en bestuurders vanuit het hele land ontmoeten elkaar op deze manier frequent, zonder een al te groot beslag op de tijd van deelnemers

te leggen. Voor instellingen voor verslavingszorg was 2023 een uitdagend financieel jaar, waardoor een zo efficiënt mogelijke inzet van uren steeds belangrijker wordt. In onderhavig jaarverslag zullen we genoemde ontwikkelingen verder toelichten, alsook ingaan op de inhoudelijke resultaten van verschillende projecten die Verslavingskunde Nederland uitvoerde onder de vlag van het Nationaal Preventie Akkoord en de resultaten vanuit de verschillende programmalijnen. Voor deze groepen van professionals was het hettweede jaar van hun jaarplan over 2022 en 2023. Eind 2023 zijn daarom nieuwe jaarplannen opgesteld en geaccordeerd door het Algemeen Bestuur van Verslavingskunde Nederland. Ook voor de jaren 2024 en 2025 worden weer mooie inhoudelijke initiatieven opgepakt. Tevens wordt het Beleidsplan van Verslavingskunde Nederland, dat dezelfde looptijd heeft als de inhoudelijke jaarplannen, in 2024 onder regie van het nieuwe Dagelijk Bestuur herzien.

Het werk van Verslavingskunde Nederland kan niet verricht worden zonder een goed functionerend bureau. Onder leiding van Rianne Kasander is ook in 2023 met het relatief kleine bureau weer veel goed werk verricht, gecoördineerd en georganiseerd. Mede hierdoor heeft Verslavingskunde Nederland, als netwerk, positief kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de verslavingszorg, samen met alle betrokken organisaties

BESTUURLIJK

Structuur van Verslavingskunde Nederland

Verslavingskunde Nederland is een netwerkorganisatie. Het organisatiemodel is gestoeld op de inzet van kennis en kunde vanuit de aangesloten instellingen middels vrijmaken van professionals voor de gremia van Verslavingskunde Nederland, die ondersteund en gefaciliteerd worden door een klein landelijk bureau. Op deze manier wordt de beschikbare kennis en kunde uit de sector gemobiliseerd en gebundeld zodat er namens de verslavingszorgsector met één stevig geluid naar buiten getreden wordt op verschillende relevante thema's. Vertegenwoordiging van "ambassadeurs" van Verslavingskunde Nederland in uiteenlopende relevante interne en externe gremia is een belangrijke beïnvloedingswijze om de visie, belangen en expertise vanuit de verslavingszorg breed kenbaar te maken.

Per 1 januari 2021 is middels het inrichten van een nieuwe structuur getracht om te komen tot een actievere en efficiëntere inzet van mensen en middelen en/of een hogere output. Dat houdt in dat een beperkter aantal instellingen als kernlid actief is en een aantal instellingen in de partnerring een meer onderschrijvende rol heeft aangenomen, programmacoördinatoren acht uur per week actief vrijgemaakt worden en programmaleden twee uur per week, en er een onderscheid is gemaakt tussen programmalijnen en kennisknooppunten.

Deze nieuwe structuur blijkt goed te werken voor de lidinstellingen en de betrokken professionals. Het digitaal ontmoeten, zoals dat vanaf de covid-pandemie in 2020 is ontstaan, heeft voor Verslavingskunde Nederland veel voordelen, voortkomend uit het landelijke karakter van onze organisatie. Deze manier van werken is dan ook gehandhaafd en blijft de voorkeurswijze van ontmoeten, met name voor de vaste periodieke overleggen en vergaderingen. Wel is het streven voor vrijwel alle gremia om elkaar minimaal eenmaal per jaar live te ontmoeten. Vaak wordt dit gecombineerd met de mogelijkheid om ook informeel met elkaar contact te hebben, zoals bijvoorbeeld een lunch. De programmalijnen organiseerden dit in 2023 zelf, het Bestuur trof elkaar op de Netwerkdag en het team kwam maandelijks bij elkaar op het kantoor van de Nederlandse GGz in Amersfoort. De programmacoördinatoren zagen elkaar eveneens eenmaal live in Amersfoort. Uitreard is onze Landelijke Dag de uitgelezen kans voor professionals om elkaar live te ontmoeten en inspireren.

Netwerkdag en een nieuw Dagelijks Bestuur

In 2023 werd de Netwerkdag, een inspiratie- en informatiebijeenkomst voor de bestuurders van onze kernleden en partners, voor het eerst georganiseerd. De bijeenkomst vond plaats op 6 oktober in de Observant in Amersfoort en werd enthousiast bezocht. Vrijwel al onze leden waren vertegenwoordigd. Het programma bestond uit een inhoudelijk deel, waarin de programmacoördinatoren de plannen voor 2024 en 2025 voorlegden en toetsten bij de aanwezigen. In een formeel bestuurlijk deel werd afscheid genomen van een aantal bestuursleden en werd het [nieuwe Dagelijks Bestuur](#) geïnstalleerd.

Dit laatste onderdeel betrof het afscheid van een aantal founding fathers van Verslavingskunde Nederland. Voorzitter Walther Tibosch, die sinds 2017 de rol van voorzitter vervulde, droeg de voorzittershamer over aan Gerard Niemeijer van VNN, die als penningmeester al sinds 2022 actief was in het Dagelijks Bestuur. Walther Tibosch blijft in het Bestuur van Verslavingskunde Nederland Novadic-Kentron vertegenwoordigen. Bestuurslid Ruud Rutten verliet - na meer dan 35 jaar in de verslavingszorg een actieve rol te hebben gespeeld vanuit Tactus Verslavingszorg - vanwege het bereiken van de pensioengerechte leeftijd niet alleen Verslavingskunde Nederland maar ook Tactus en daarmee ook het Algemeen Bestuur. Tactus wordt vanaf nu vertegenwoordigd door de nieuwe voorzitter van de Raad van Bestuur van Tactus, Gerdy van Bellen. Hein Sigling, sinds 2017 vertegenwoordiger van de professionals binnen Verslavingskunde Nederland en tevens secretaris, bereikte eveneens de pensioengerechte leeftijd en verliet daarmee zowel ons netwerk alsook de Parnassia Groep. Tot slot namen we afscheid van Hendrik Hartevelt, voorzitter van Stichting Het

Zwarte Gat en sinds de oprichting van Verslavingskunde Nederland actief in het Bestuur en vele andere gremia om het cliëntperspectief stem en gezicht te geven.

Mede door de inzet van deze actieve bestuursleden is Verslavingskunde Nederland gegroeid tot een betekenisvol landelijk expertisenetwerk op het gebied van de verslavingskunde en hebben wij stem en positie kunnen verwerven bij alle belangrijke landelijke stakeholders en politieke organen. Wij danken alle aftredende bestuursleden voor hun jarenlange inzet en wensen iedereen veel geluk met hun nieuwe activiteiten. Wij zijn blij dat Gerard Niemeijer de rol van voorzitter op zich heeft genomen, waardoor hij een verbindende rol kan vervullen in de overgang tussen het oude naar het nieuwe Dagelijks Bestuur dat op 6 oktober 2023 geïnstalleerd is. Dit Dagelijks Bestuur bestaat uit Erik de Vos (bestuurder Terwille) die de rol van secretaris op zich neemt, Rene Adriaanse (directeur Vincent van Gogh Verslavingszorg) in de rol van penningmeester en Lieke Knapen die de professionals vertegenwoordigt binnen het Bestuur.

Wij zijn blij met dit enthousiaste nieuwe Dagelijks Bestuur. Zij zullen in de loop van 2024 het beleidsplan van Verslavingskunde Nederland herzien voor de jaren 2024 en 2025. Dit nieuwe beleidsplan zal vooral voortbouwen op de ingeslagen (inhoudelijke) weg en geïdentificeerde knelpunten kritisch bekijken en waar mogelijk anders vormgeven. Voor 2024 heeft het Bestuur een financiële uitdaging, gezien de ontwikkelingen op het gebied van de CAO GGZ in 2023 en de personele krapte in de sector. Kritisch beoordelen welke activiteiten wenselijk en welke mogelijk zijn, zal een prominente plek krijgen in de besluitvormingsprocessen.

Beleidsplan 2022-2023

In 2023 werd verder invulling gegeven aan de doelstellingen en uitgangspunten van het beleidplan 2022-2023. Uitgangspunten in dit beleidsplan waren:

1. Focus op belangenbehartiging voor specifieke verslavingszorgspecialisme en de kwaliteitsvisie van Verslavingskunde Nederland;
2. Tripartiete inrichting vasthouden (vertegenwoordiging cliënten, professionals, bestuurders)
3. Actievere bijdrage van de aangesloten partijen op bestuurlijk niveau;
4. Onderscheid in programmalijnen en kennisknooppunten passend bij prioriteiten behouden.

Het Bestuur heeft hierin, naast toetsen op de voortgang, een rol in het prioriteren en trechteren van de te ontwikkelen activiteiten. Tevens dient het Bestuur oog te hebben voor de haalbaarheid van activiteiten. Uitgangspunten hierbij voor 2022 en 2023:

Belangenbehartiging vanuit specialisme Verslavingskunde: voedend aan de Nederlandse GGz + eigenstandig indien nodig;

Enkele projecten die bijdragen aan specialisme Verslavingskunde + onderbouwing kwaliteit + vermindering praktijkvariatie.

In 2023 heeft het Algemeen Bestuur verder ingezet op de werkwijze met bestuurlijk portefeuillehouders; dit zijn AB-leden die elk vanuit een bestuurlijk oogpunt betrokken zijn bij een programmalijn. Ook was er aan iedere programmalijn een vertegenwoordiger vanuit het Platform Strategisch Inhoudelijk Deskundigen gekoppeld om ook deze lijn op inhoud stevig vorm te kunnen geven. In 2023 werd de samenwerking tussen de bestuurlijk portefeuillehouders en de programmalijnen verder ingericht en uitgewerkt. De lijnen werden over het algemeen korter en men wist elkaar beter te vinden. Afhankelijk van de wensen en behoeften van zowel de programmacoördinator als de bestuurlijk portefeuillehouder alsook de noodzaak vanuit de inhoud (soms is het onderscheid kennisknooppunt vs programmalijn ook van invloed), is deze samenwerking meer of minder intensief.

Volgend op de geïntensiveerde samenwerking in 2022 is de belangenbehartiging ook in 2023, waar mogelijk, samen met de Nederlandse GGz vormgegeven. Dit heeft ook dit jaar geresulteerd in een aantal gezamenlijke lobbybrieven richting de Tweede Kamer. Het dossier online kansspelen is met name een gezamenlijk traject gebleken, maar ook op andere lobbythema's versterkten we elkaar. Ook participeren professionals vanuit Verslavingskunde Nederland in verschillende winning teams en regieteam van de Nederlandse GGz.

De bestuurlijke verbinding tussen de Nederlandse GGz en Verslavingskunde Nederland is in 2023 stevig vormgegeven met 2 bestuurszetels binnen het bestuur van de Nederlandse GGz voor bestuurders van Verslavingskunde Nederland. Erik de Vos was reeds lid van het bestuur van de Nederlandse GGz. Met het vertrek van Ruud Rutten kwam deze bestuurlijke lijn via zijn gecombineerde bestuursrol in beide organisaties te vervallen. Gerard Niemeijer heeft sinds eind 2023 echter een zetel in het bestuur van de Nederlandse GGz en ook het daaraan gekoppelde voorzitterschap van het Waardenetwerk Verslaving & Gezonde Leefstijl van Ruud Rutten overgenomen.

Clientparticipatie: Stichting Het Zwarte Gat

In 2023 zijn er verschillende gesprekken geweest tussen Stichting Het Zwarte Gat en het bestuur van Verslavingskunde Nederland omtrent de verhouding tussen beide organisaties. Middels vertegenwoordiging vanuit Het Zwarte Gat in de verschillende gremia van Verslavingskunde Nederland werd invulling gegeven aan de cliëntparticipatie binnen ons netwerk. Al enige jaren was de financiële verhouding tussen Stichting Het Zwarte Gat en Verslavingskunde Nederland onderwerp van gesprek; immers, het organiseren van het cliëntperspectief zou bij voorkeur onafhankelijk en zelfstandig moeten worden ingericht. Financiële afhankelijk van Verslavingskunde Nederland staat hiermee op gespannen voet. Sinds de start was er echter sprake van een vergoeding vanuit Verslavingskunde Nederland voor de inzet vanuit Stichting Het Zwarte Gat. Bij aanvang van de samenwerking van beide organisaties was een afbouwtraject van deze vergoeding ingezet, met als (gezamenlijk) streven het vinden van alternatieve financieringsstromen. Ondanks verschillende pogingen is dat helaas niet gelukt. Tevens waren er zorgen over de mate waarop Stichting Het Zwarte Gat de cliënten binnen de aangesloten instellingen van Verslavingskunde Nederland vertegenwoordigde. De verbinding tussen de cliëntenraden van de leden en Het Zwarte Gat was in de loop van de jaren afgebrokkeld. Deze twee ontwikkelingen waren aanleiding tot verdiepende gesprekken in 2023 over de voortzetting van de positie van Het Zwarte Gat binnen Verslavingskunde Nederland. Het aftredend Dagelijks Bestuur heeft in oktober dit traject overgedragen aan het nieuwe Dagelijks Bestuur. In 2024 zal hierover definitieve besluitvorming plaatsvinden. Dat er een vorm van cliëntparticipatie behouden moet blijven binnen Verslavingskunde Nederland om invulling te blijven geven aan de tripartiete organisatiestructuur staat daarin buiten kijf.

PSID

Het Platform Strategisch Inhoudelijk Deskundigen is een gremium waarin de inhoudelijk verantwoordelijk professionals van de kernleden en partners bij elkaar komen. Zij bespreken behandelinhoudelijke onderwerpen en ontwikkelingen en bepalen hiervan de strategische positionering van de instellingen. Tevens is er een directe vertegenwoordigingslijn vanuit het PSID naar alle programmalijnen en is er een directe vertegenwoordiger naar het Dagelijks Bestuur en Algemeen bestuur ten behoeve van de zetel van de professional (vanuit het tripartiete principe van Verslavingskunde Nederland). In 2023 zijn er een aantal wisselingen geweest binnen het PSID. Zo is de vertegenwoordiger vanuit het PSID in de bestuurlijke gremia in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afgetreden en is hiervoor een nieuwe vertegenwoordiger geïnstalleerd in het Dagelijks Bestuur (*zie ook: Netwerkdag en nieuw Dagelijks Bestuur*). Ook is er een wisseling geweest van het voorzitterschap van het PSID. Tevens is in 2023 het gesprek over de verhouding en verbinding tussen de programmalijnen / kennisknooppunten en het PSID gestart en of hier wellicht een verdere optimalisering voor kan worden bedacht. Dit zal in 2024 een vervolg krijgen.

Nationaal Rapporteur Verslavingen

Om beter zicht te krijgen op de impact van verslavingen is in het vorige coalitieakkoord van Kabinet-Rutte IV afgesproken dat er een onafhankelijke Nationaal Rapporteur Verslavingen (NRV) zou worden ingesteld. In 2023 trad Prof. Dr. Arnt Schellekens aan als Nationaal Rapporteur Verslavingen. De NRV heeft vier taken:

- het signaleren en duiden van trends en ontwikkelingen op het gebied van verslavingen,

- het adviseren over verslavingspreventie,
- het adviseren over verslavingszorg en
- het adresseren van kennislacunes.

Verslavingskunde Nederland juicht de aanstelling van Prof. Schellekens in deze rol van harte toe. Met de instelling van het instituut NRV komt het onderwerp verslaving en verslavingszorg meer prominent op de landelijke bestuurlijke en politieke agenda. Verslavingskunde Nederland heeft de NRV in 2023 tweemaal uitgenodigd om deel te nemen aan haar bestuursvergaderingen. Allereerst was dit om nader kennis te maken en ten tweede om de taken zoals de NRV deze heeft toebedeeld gekregen te bespreken en de NRV op deze onderwerpen te voeden vanuit het perspectief van Verslavingskunde Nederland.

Nieuwe leden

In 2023 trad Amethyst toe als partner van Verslavingskunde Nederland. Daarnaast deed partner Vincent van Gogh Verslavingszorg een stap naar voren en trad vanuit de partnerring toe als kernlid en werd daarmee actief binnen het Algemeen Bestuur en vanaf oktober zelfs in het Dagelijks Bestuur.

Wij zijn blij met deze ontwikkelingen en blijven streven naar de uitbreiding van ons netwerk als een kwalitatief gedreven en landelijk dekkend expertisenetwerk op het gebied van verslavingskunde.

INHOUDELIJK

Programmaliijnen

Verslavingskunde Nederland voert haar inhoudelijke activiteiten uit middels verschillende [programmaliijnen en kennisknooppunten](#); inhoudelijke groepen professionals uit onze instellingen die samen op een specifiek thema kennis en kunde delen en nieuwe ontwikkelingen monitoren en uitvoeren.

Alle programmaliijnen van Verslavingskunde Nederland zijn in 2022 gestart met de uitvoer van de nieuwe plannen die voor 2022-2023 zijn opgesteld. In 2023 werden deze verder uitgevoerd. Hieronder worden enkele highlights benoemd per programmaliijn.

De programmaliijn **Preventie & Vroegsignalering** was uiteraard actief op het Nationaal Preventie Akkoord (*zie verderop in deze paragraaf*). Daarnaast is, in navolging op de RegioMonitor die opgeleverd werd in 2022, ook in 2023 weer een meting voor de Regiomonitor uitgevoerd, samen met de Hogeschool van Amsterdam. De resultaten worden begin 2024 verwacht. Uit het ingezette traject om te verkennen of het Basispakket in zijn geheel erkend zou kunnen worden door het Loket Gezond Leven van het RIVM bleek helaas dat dit niet mogelijk was omdat het geen op zichzelf staande interventie is. Wel zijn er doorlopende activiteiten om het Basis pakket verder geïmplementeerd te krijgen. Zo is tevens gestart met het toevoegen van een stuk over ADM Beleid aan dit pakket. Ook zijn een aantal preventie experts uit ons netwerk getraind in de EUPC Europese richtlijnen voor verslavingspreventie. Het is de bedoeling om deze Europese training aan te passen en hier de standaard voor alle Nederlandse preventiedeskundigen van te maken. Daarnaast wordt gekeken hoe het opleidingsplan voor alle VKN-preventie-afdelingen kan worden ingevuld. Vanuit de Programmaliijn Preventie wordt een actieve bijdrage geleverd aan het [Waardenwerk Verslaving en Gezonde Leefstijl van de Nederlandse GGz](#).

De programmaliijn **Jeugdverslavingszorg** heeft in 2023 onder de nieuwe programmacoördinator grote stappen gezet in het verder organiseren van de inrichting van de groepen en de onderliggende inhoudelijke werkgroepen. De uitwisseling onderling is verder vormgegeven. De groep heeft in 2023 een nieuwe bestuurlijk portefeuillehouder gekregen en er is een start gemaakt met de herziening van het Position Paper Jeugdverslavingszorg. Dit zal in 2024 vastgesteld worden en een belangrijke basis gaan vormen voor de activiteiten van deze programmaliijn, en daarmee Verslavingskunde Nederland, op het thema [Jeugdverslavingszorg](#). In 2023 zijn ook de eerste contacten met de VNG gelegd over dit thema. Ook dit zal in 2024 verder uitgewerkt worden.

Leden van kennisknooppunt **Sociale Inclusie** zijn aangehaakt bij diverse bestaande netwerken en initiatieven, zoals de waardenetwerken van de Nederlandse GGZ (Verslaving en Gezonde Leefstijl en Volwaardig Burgerschap). Naast leden van de lidinstellingen zijn er leden van de Vereniging voor Ervaringsdeskundigen en Trimbos bij het kennisknooppunt aangehaakt. De leden bespreken steeds per bijeenkomst welke aanstaande projecten, onderzoeken of congressen interessant zijn om aan deel te nemen, wie gaat en wisselen de opgedane kennis vervolgens weer uit. De leden van het kennisknooppunt komen drie keer per jaar bij elkaar waarvan 1x live met een inspiratiebijeenkomst met workshops. In 2024 start het landelijke implementatietraject ervaringsdeskundigheid in de ggz, verslavingszorg en het sociaal domein waar drie lidinstellingen van Verslavingskunde Nederland aan meedoen en waar het kennisknooppunt een lid levert voor de klankbordgroep. Dit is in 2023 in gang gezet. De projectleiders zijn ook lid van het kennisknooppunt.

In 2023 is binnen de programmalijn **Datamanagement** uitgebreid verkend wat de mogelijkheden zijn om een pilot op te zetten om te leren van geanonimiseerde data van de instellingen. We hebben daarbij de hulp ingeroepen van een onafhankelijke gespecialiseerde partij hierin, ICT recht. Het blijkt echter dat data verzamelen om onderling te delen en van te leren -ook al is dit anoniem- op dit moment juridisch niet mogelijk is, zonder expliciete toestemming van de cliënt. De verwachting is wel dat er een nieuwe wet aankomt die ingang biedt om dit alsnog op te starten. Tot die tijd zijn we ons aan het beraden op de mogelijkheden die we wel hebben. Verder zijn we altijd nauw betrokken bij wat er speelt op het gebied van dataverzameling in de verslavingszorg. Zo hebben we goede contacten en samenwerking met IVZ, hebben we gezamenlijk duiding gegeven aan de cijfers van LADIS en zijn we nauw betrokken bij de ontwikkeling van het nieuwe instrumentarium (MoVIN) voor de verslavingszorg.

Voor de programmalijn **Uniforme Werkwijzen** is er elke twee maanden overleg met de deelnemers van de programmalijn geweest. Bijna alle instellingen zijn vertegenwoordigd in de programmalijn en er zijn deelnemers vanuit het Trimbos, NISPA en Het Zwarte Gat aangesloten. In 2023 heeft de programmalijn een aantal zaken opgepakt:

Er is input en feedback geleverd op de MDR *Stoornissen in het gebruik van Alcohol*, die uiteindelijk begin 2024 het licht heeft gezien. Een belangrijk ander document is de [handreiking Lachgas](#), die eind 2023 definitief is gemaakt. De programmalijn heeft verder het advies aan het AB gegeven om de module nazorg niet meer te updaten, nazorg is immers een regulier onderdeel van de behandeling (geworden) en behoeft geen aparte module. Het AB heeft dit advies overgenomen. In 2023 is een paar maal overleg geweest rondom registratie met betrekking tot de methadonverstrekking in het ZPM, dit heeft echter niet tot een eensluidend advies geleid. Er zijn voorbereidingen getroffen om een onderzoek te starten naar de 'houdbaarheid' van de MHU in Nederland en er is een bijdrage van UWW geweest voor de landelijke dag van Verslavingskunde Nederland. Een aantal activiteiten behoorden in 2023 tot de structurele activiteiten van de programmalijn, zoals het bijhouden van de database en de overleggen met Akwa GGZ voor verdere ontwikkelingen van richtlijnen, zoals de eventuele zorgstandaard verslaving en een nog te ontwikkelen addendum over verslaving aan pijnstillers/opioïden bij de MDR *Opiaatverslaving*.

Het kennisknooppunt **Innovatie** beoogt naast het uitwisselen van kennis en ervaringen met betrekking tot digitale- en innovatieve (product)ontwikkelingen, ook de verbinding met elkaar te zoeken op dit thema. Met name op de verbinding ontstond een groeiende behoefte om in gezamenlijkheid een innovatie te ontwikkelen. Het afgelopen jaar is een uitgebreide inventarisatie uitgevoerd en middels een selectietraject is de keus gemaakt voor de volgende innovatie: Artificial Intelligence (AI) ondersteunt cliënten in hun herstel bij verslaving. Een projectvoorstel voor fase 1 is geschreven en voorgelegd aan het Algemeen Bestuur in december 2023. In 2024 zal de definitieve besluitvorming volgen over het vervolg van dit traject.

Het kennisknooppunt **Zorg & Veiligheid** komt ongeveer drie keer per jaar bijeen en agendeert verschillende thema's binnen het forensische verslavingszorgveld. Het knooppunt fungeert als een platform voor professionals vanuit de forensische verslavingszorg en verslavingsreclassering. Thema's die middels werkgroepen in 2023 onder de aandacht zijn geweest: 'verkeer en middelen' (in 2022 is de Verkeerscheck opgeleverd en door IVO i.s.m. de SVG wordt onderzocht waar

verkeersveiligheid de beste aanknopingspunten heeft in de zorg), herstelgerichte forensische zorg en de positionering van de Forensische Verslavingszorg in het algemeen in het forensische veld na analyse van terugloop in de instroom van de forensische verslavingszorg. In 2023 heeft de situatie rondom het teruglopen van de instroom binnen de forensische verslavingszorg veel aandacht gevraagd binnen Verslavingskunde Nederland. Er zijn verschillende gesprekken gevoerd met het ministerie van Justitie en Veiligheid en DJI. Daarnaast zijn er intern, met name vanuit het kennisknooppunt Zorg en Veiligheid, verschillende sessies geweest in verschillende samenstellingen om met elkaar deze ontwikkelingen nader te duiden. Dit traject heeft eind 2023 geresulteerd in een brief aan het Ministerie van Justitie en Veiligheid met daarin concrete voorstellen voor oplossingen. Eind 2023 was hierop nog geen reactie vanuit het Ministerie ontvangen. Dit traject krijgt dus in 2024 een vervolg.

Naast de programmalijnen is er een aantal inhoudelijke projecten die worden uitgevoerd onder de vlag van Verslavingskunde Nederland. De ontwikkelingen binnen deze projecten worden hieronder kort toegelicht.

- *Modernisering Meetinstrumentarium Verslavingszorg*

Verslavingskunde Nederland heeft in 2022 het Nijmegen Institute for Scientist Practitioners in Addiction (NISPA) formeel opdracht verleend om het meetinstrumentarium voor de verslavingszorg in Nederland te moderniseren: Modernisering Verslavingszorg Instrumentarium Nederland (MoVIN-project). Een uniek project waarbij alle bij Verslavingskunde Nederland aangesloten instellingen zich geschaard hebben achter deze nieuwe ontwikkeling. Resultaat van het project moet een instrument zijn dat goed toepasbaar is in de praktijk en voldoet aan de huidige ontwikkelingen in de verslavingszorg. Het primaire doel van het nieuwe meetinstrumentarium is dat het wordt ingezet ten behoeve van het indiceren, monitoren en evalueren van de verslavingsbehandeling. Het instrument dient als hulpmiddel tijdens het klinische proces, ondersteunend aan het gesprek tussen behandelaar en cliënt. Secundaire doelen van het instrumentarium zijn:

- Bijdragen aan het ondersteunen van de administratie waarbij zal worden onderzocht op welke wijze het nieuwe meetinstrument kan worden ingezet ten behoeve van koppeling met het Zorgprestatie-model en de HoNOS+
- Koppeling met het Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem (LADIS)
- Wetenschappelijk onderzoek, benchmarking en praktijkgericht onderzoek.

In 2023 is het project in volle vaart van start gegaan met de eerste fase van de projectuitvoer. Dit bestond o.a. uit de inrichting van de projectstructuur. Tevens is een eerste prototype van het nieuwe meetinstrument ontwikkeld dat momenteel wordt getoetst in de praktijk.

Eind 2023 is de planning van het project voor de komende jaren door het Algemeen Bestuur geaccordeerd, wat inhoudt dat het project de komende 3 jaar voortgezet zal worden.

- *Nationaal Preventie Akkoord*

In november 2018 was Verslavingskunde Nederland één van de ruim 70 partijen die het [Nationaal Preventieakkoord](#) (NPA) hebben ondertekend. Verslavingskunde Nederland heeft haar steun en inzet toegezegd op de deelakkoorden Roken en Alcohol. Verslavingskunde Nederland heeft hiertoe verschillende projectaanvragen ingediend. Eind 2019 werden deze gegund.

NB: De financiële verantwoording van de NPA-projecten vindt via de daartoe ingerichte formele lijnen met de subsidieverstrekker van het Ministerie van VWS plaats.

Voor het deelakkoord Alcohol voert Verslavingskunde Nederland sinds 2019, onder de paraplu van [het Samenwerkingsverband Vroegsignalering Alcoholproblematiek](#) (SVA), waarbinnen wij zowel één van de partners zijn als vertegenwoordigd zijn in het bestuur van het SVA, een aantal projecten uit gericht op het verbeteren van de keten van zorg bij en vroegsignalering van alcoholproblematiek. Sinds 2023 zijn er lokale [Aandachtsfunctionarissen](#) Vroegsignalering Alcoholproblematiek aangesteld

vanuit het SVA. Deze Aandachtsfunctionarissen hebben als taak om het thema vroegsignalering alcoholproblematiek lokaal op de agenda te zetten en de diverse interventies te borgen in het lokale netwerk. De aandachtsfunctionarissen zijn aangesteld bij de preventieafdelingen van verslavingszorginstellingen van Verslavingskunde Nederland.

2023 gold voor de meeste lopende projecten van Verslavingskunde Nederland die worden uitgevoerde onder de vlag van het Nationaal Preventieakkoord als afsluitend jaar, met het aflopen van de 5-jaarsproject termijn. Hieronder worden deze projecten kort toegelicht.

Het project ‘Versterken van de preventie en vroegsignalerings-en zorgketen’ ([Project V](#)) is een groots project waarbinnen een samenhangend systeem van online en offline interventies voor drinkers, naasten en professionals wordt ontwikkeld. In 2022 heeft dit geleid tot de livegang van het platform [Allesoverdrinken.nl](#), de online omgeving waarop burgers hun weg kunnen vinden bij al hun vragen over alcohol en alcoholgebruik. Op dit platform is naast informatie ook een directe link naar zowel online als offline hulp en (preventieve) interventies. De website is een positief platform voor een gezonder leven met minder alcohol: begrijpelijk, herkenbaar, activerend en motiverend. Het uiteindelijke doel is dat mensen hun alcoholgebruik veranderen en passende hulp vinden als dat daarvoor nodig is. 2023 was in principe gericht op het verder optimaliseren van de website. Echter, dit jaar had het project te kampen met een aantal technische obstakels waardoor er vertraging is ontstaan. Ondanks dat was er een forse groei in het aantal bezoekers van de website ten opzichte van 2022. Ook komen steeds meer mensen via externe sites naar het platform. Dit alles laat zien dat de bekendheid van het platform flink toeneemt en steeds meer mensen het weten te vinden. Met de aanvraag van de vervolfinanciering middels een instellingssubsidie hopen we de komende jaren het platform nog verder te optimaliseren en het bereik nog verder te vergroten. Door het voortbouwen op het koppelen van interventies aan de site beogen we een bijdrage te kunnen blijven leveren aan de doelen zoals geformuleerd in het oorspronkelijke Nationaal Preventieakkoord eind 2018.

Voor het [Project Naasten](#) betekende 2023 met name een verdere borging en inbedding van het aanbod in het bredere preventie-aanbod alsook het koppelen met [Allesoverdrinken.nl](#). Eind 2022 was dit aanbod immers breed uitgerold binnen alle bij Verslavingskunde Nederland aangesloten instellingen. Een mooie kroon op dit project was de erkenning van twee interventies uit dit project door het RIVM: De interventie ‘[5 Stappen](#)’ is voor volwassen naasten van mensen die overmatig alcohol en/of andere drugs gebruiken en/of gokproblematiek hebben. De interventie wil de last voor de naasten verminderen. Deze interventie heeft de erkenningsstatus ‘eerste aanwijzingen voor effectiviteit’ gekregen in de landelijke databank van het nationale gezondheidsinstituut. Voor verdere implementatie en verspreiding van de interventie zijn inmiddels 25 professionals uit het land getraind via Verslavingskunde Nederland. De [CRAFT](#) is gericht op het verbeteren van de communicatie tussen mensen met een verslavingsprobleem en hun naaste. Ook is de interventie gericht op het vergroten van bewustzijn en welzijn van de naaste. CRAFT heeft de erkenningsstatus ‘goed onderbouwd’ gekregen in de landelijke databank. Voor verdere implementatie en verspreiding van de interventie zijn inmiddels 91 professionals uit het land getraind. Project Naasten is eind december 2023 formeel afgerond.

Ook [project Moti55](#) is eind december 2023 formeel afgerond. Het onderzoek naar de interventie, met als reden dat dit waardevolle inzichten oplevert die kunnen worden gebruikt ter versteviging van de Moti55 interventie en deze hierdoor goed kan worden geborgd zoals dat in 2022 was beoogd, kwam helaas moeizaam op gang vanwege een lage instroom van deelnemers. De interventie wordt echter breed ingezet in het land en de training van professionals zal ook na afronding van het project doorgaan.

Naast de projecten is Verslavingskunde Nederland trekker van de “[Werkgroep Tweedelij](#)”, één van de werkgroepen onder het SVA. De projectcoördinatie is belegd bij [Tranzo](#). In de werkgroep is een groeiend aantal disciplines vertegenwoordigd: artsen van verschillende ziekenhuisafdelingen (Spoedeisende Eerste Hulp, Maag-, darm- en leverziekten, Keel-, neus- en oorheelkunde), Verslavingskunde Nederland en onderzoekers van Tilburg University en het Trimbos Instituut, maar bijvoorbeeld ook preventiedeskundigen, managers uit de ggz, en verpleegkundig specialisten ggz. Het

doel van de werkgroep is de vroegsignalering van alcoholproblemen in de tweedelijnszorg verbeteren. Onder de tweedelijnszorg vallen algemene ziekenhuizen en ggz-instellingen. Deze werkgroep leverde - op basis van de reeds in 2021 gepubliceerde Handreikingen Vroegsignalering Alcoholproblematiek in de Tweedelijns somatische zorg en GGZ in 2022 - handzame zakkaarten op, gebaseerd op deze Handreikingen. In 2023 werd er stevig ingezet op de verdere implementatie van de ontwikkelde producten.

Het [Deelakkoord Roken / Rookvrije Zorg](#) is in 2023 eveneens voortgezet. Vanuit het ministerie van VWS werd verlenging van dit project mogelijk gemaakt tot eind 2023. Het projectteam van Verslavingskunde Nederland is ook in 2023 volop actief geweest in het aanjagen en ondersteunen van de bij Verslavingskunde Nederland aangesloten instellingen. Zij deden dat steeds meer in nauwe samenwerking met de aanjagers vanuit de Nederlandse GGZ. Er zijn ook dit laatste jaar weer grote stappen gezet bij de instellingen om rookvrij te worden. Ook na het afronden van het project zal er vanuit de instellingen blijvende aandacht nodig zijn voor dit thema binnen de eigen instelling. Het denormaliseren van roken vraagt een cultuuromslag zowel bij de bestuurders als bij de direct uitvoerenden in de zorg. Belangrijk thema voor het laatste jaar was rookvrij werken: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de medewerkers in een gezonde en rookvrije omgeving hun werk kunnen doen, ook bij cliënten thuis. De aanjagers hebben in samenwerking met andere koepels gezorgd voor een symposium rookvrije zorg op 30 november en hebben voorbereidingen getroffen voor het afscheidssymposium (5 februari 2024). Er zijn spreekuren gedraaid voor aanjagers binnen de instellingen en webinars gehouden, waar mogelijk bezocht de aanjager de instellingen zelf om projectgroepen te ondersteunen en te begeleiden bij hun verdere stappen naar een volledige rookvrije zorgorganisatie. Er is deelgenomen aan landelijke overleggen (tabakstafel, geïnitieerd door VWS en de coalitie Iedereen Rookvrij) en er is een bijdrage geleverd aan het grootschalige project van Pharos, Rookvrije wijkaanpak. Alle ontwikkelde informatie wordt gedeeld op de website www.rookvrijezorg.com en op de community van de Nederlandse ggz worden goede voorbeelden gedeeld en kunnen vragen besproken worden.

COMMUNICATIE

Landelijke Dag

De Landelijke Dag Verslavingskunde Nederland had dit jaar als thema "[Comorbiditeit en Verslaving](#)". Op 13 oktober organiseerden we deze inspirerende dag voor de professionals uit de bij ons netwerk aangesloten instellingen bij Antropia in Driebergen. De dag werd goed bezocht door rond de 200 professionals, die gedurende de dag konden kiezen uit verschillende workshops rondom het thema, zoals integrale behandeling van comorbiditeit bij jeugd, ADHD en verslaving, roken en EPA, angst/depressie en verslaving. De workshops werden veelal verzorgd door enthousiaste experts vanuit ons eigen netwerk.

De keynote werd verzorgd door Vincent Hendriks, bijzonder hoogleraar Verslaving en Psychiatrische Comorbiditeit bij Jeugdigen. In deze lezing presenteerde hij de eerste resultaten van de grote landelijke Studie Youth in Transition. Ook werd de [Herstelaward](#) zoals ieder jaar weer uitgereikt aan de inzending die door een tripartiete jury werd beoordeeld als het meest vernieuwend op het gebied van Herstel. Als winnaar uit de bus kwam dit jaar het project Redesigning Relaps Trips van Brijder. Aan het eind van de middag werd de Kennissynthese die in opdracht van ZonMw werd uitgevoerd door IVO aangeboden aan de Nationaal Rapporteur Verslavingen, Arnt Schellekens.

De dag werd voorgezeten door de net aangetreden nieuwe voorzitter van Verslavingskunde Nederland Gerard Niemeijer.

Webinars

In 2022 zijn we gestart met het organiseren van lunchwebinars. In deze webinars worden professionals uitgenodigd om te vertellen over hun werk en expertise en daarover concrete handvatten te bieden aan de kijkers. De webinars zijn gericht op professionals en beogen het delen

van (nieuwe) kennis en kunde binnen ons netwerk. Dit jaar organiseerden we weer twee succesvolle webinars: in het voorjaar een webinar over Ouderen en Verslaving en in het najaar een webinar over sexverslaving. De webinars bereiken een groot publiek en worden zowel live als nadien goed bekeken. Sinds dit jaar hebben wij tevens een [webinararchief](#) met daarin alle webinars van Verslavingskunde Nederland om terug te kunnen kijken.

Nieuwbrief en LinkedIn

De Nieuwsbrief van Verslavingskunde Nederland verscheen ook in 2023 maandelijks, met daarin nieuws vanuit de programmalijnen en interviews over nieuwe producten en ontwikkelingen. De LinkedIn pagina van Verslavingskunde Nederland groeide fors naar ongeveer 4000 volgers. Bijna wekelijks komen er nieuwe volgers bij.

FINANCIEEL

Begroting en Resultaat 2023

Stichting Verslavingskunde Nederland heeft 2023 met een positief resultaat afgesloten. De contributie die voor de leden en de partners was begroot, is in zijn geheel gefactureerd en betaald. Om de begroting dekkend te maken en de kosten voor de leden zoveel mogelijk te drukken is er een bedrag ter hoogte van €49.000 van het resultaat over 2022 ingezet. Dit bedrag is in mindering gebracht op de totale contributie. Dit vanuit de bestuurlijke afspraak om de bureaubegroting op maximaal €450.000 euro te houden.

De totale bureaubegroting 2023 bedroeg €447.000. Wanneer we kijken naar de totale kosten over 2023 zien we dat die de inzet van deze extra middelen van 2022 overbodig maakt: de totale opgebrachte contributie bedroeg €338.000 (contributie kernleden plus royalties plus bijdrage partners). De totale kosten over 2023 bedroegen €321.109. Dit geeft een resultaat van €20.563,72.

Verslavingskunde Nederland heeft in 2023 minder kosten gemaakt op een aantal grote posten. Zo waren de overall personele kosten significant lager en ook de opleidingskosten voor het bureauteam. De inzet van de secretaresse voor de programmalijnen, die in 2023 voor het eerst werd ingezet, is lager uitgekomen dan ingeschat en begroot. Ook de post "inhuur externe expertise" is minder belast dan verwacht. Dit laatste vanwege een vertraging van bepaalde trajecten die in 2023 verwacht werden en waarschijnlijk pas in 2024 inzet vereisen. De begrote rentekosten die in de afgelopen jaren drukte op de begroting zijn door de veranderende rentesituatie in Nederland geen kostenpost meer. Ook is de post Communicatie algemeen significant lager uitgevallen (met name vanwege het uitvallen van het maken van de begrote video's), terwijl de post Website hoger is vanwege het besluit tot het inrichten van het webinararchief. De totale kosten voor de Landelijke Dag vielen uiteindelijk eveneens bijna 50% lager uit dan begroot, dit vanwege het besluit van het Bestuur tot het vragen van een kleine bijdrage van deelnemers om zo de no-show te minimaliseren. Dit heeft zeer goed gewerkt.

Voor 2024 wordt scherper begroot, met inachtnaam van bovengenoemde ontwikkelingen en afspraken. Eind 2024 zal gekeken worden of er voor 2025 ruimte is om het opgebouwde Eigen Vermogen in te zetten om de contributiekosten voor de kernleden te verlagen, zonder het Eigen Vermogen onder het afgesproken minimum van €100.000 te laten zakken.

De kosten op de posten Communicatie en Websitebeheer zijn duidelijk lager uitpakend dan begroot. Dit omdat een aantal activiteiten minder of geen kosten met zich mee bleken te brengen.

De programmalijnen hadden in 2023 slechts beperkte uitgaven. De middelen die nog beschikbaar waren zijn meegenomen in de begrotingen voor de komende twee jaar.

Contributiessystematiek:

Begin 2023 is een werkgroep gestart die de contributiessystematiek van Verslavingskunde Nederland onder de loep heeft genomen. Aanleiding hiervoor was de constatering dat de systematiek zoals deze werd gehanteerd vanaf de start van Verslavingskunde Nederland in 2017 (te weten: een enkelvoudige staffel opgezet gerelateerd aan de DBC-omzet) niet meer passend was bij de huidige samenstelling van Verslavingskunde Nederland. De leden van Verslavingskunde Nederland zijn diverser van aard geworden en de ZVW-omzet enkel is niet meer dekkend om het verschil tussen de kernleden voldoende uit te drukken. Zo bestaan er categorale kernleden met een heel kleine omzet, maar ook instellingen met een heel kleine omzet. Er was behoefte aan een nieuwe toekomstgerichte contributiestructuur die rekening houdt met meer factoren dan enkel het onderscheid naar ZVW-omzet. De werkgroep heeft in 2023 onderzoek gedaan naar verschillende mogelijkheden hieromtrent. Eind 2023 hebben zij hun eerste voorstel aan het Algemeen Bestuur gepresenteerd. Dit werd positief ontvangen maar vereiste nog een aantal aanscherpingen. In 2024 zal dit verder worden uitgewerkt, met als streven de contributie voor 2024 volgens de nieuwe systematiek te berekenen.

Vooruitblik 2024

In 2024 zal het nieuwe dagelijks bestuur verder haar richting en focus zoeken. Met het formuleren van een nieuw beleidsplan voor de jaren 2024 en 2025 zullen zij kaders en prioriteiten neerzetten voor het netwerk voor de komende twee jaar. Uitgangspunt hierbij zal met name zijn om voort te bouwen op de initiatieven en resultaten uit voorgaande jaren. Veel ontwikkelingen hebben immers tijd nodig om volledig tot wasdom te komen. Tevens is het voor de continuïteit van de organisaties en haar medewerkers belangrijk om de resultaten van hun inzet de afgelopen jaren te kunnen benutten en verdiepen.

Eind 2024 zullen we wederom een Netwerkdag voor onze kernleden en partners organiseren, naar voorbeeld van de succesvolle Netwerkdag in oktober 2023. Om alle partners in ons netwerk te informeren en inspireren, en om geïnspireerd te worden vanuit ons brede netwerk, gaan we graag weer met elkaar in gesprek over de lopende en nieuwe activiteiten van Verslavingskunde Nederland. Ook zullen we wederom voor onze professionals de ontmoeting faciliteren op de Landelijke Dag op 18 oktober 2024 in Antropia, dit jaar met als thema “Verslaving in elke levensfase”

Verslavingskunde Nederland blijft ernaar streven de kennis en kunde op het gebied van verslavingskunde verder te ontwikkelen en te delen. We streven daarbij naar een breed netwerk van aangesloten partners die onze visie en missie ondersteunen en onderschrijven. Op deze manier willen we een blijvende impact leveren op de verslavingszorg in Nederland in al haar facetten.

Gerard Niemeijer
Voorzitter Stichting Verslavingskunde Nederland